

## Pagerbėme mirusiųjų atminimą

Lapkričio 2 dieną Mirusiųjų atminimo dienos – Vėlinių proga LPKTS Kauno filialas pakvietė pagerbti žuvusius, mirusius ir nužudytus Laisvės kovotojus, politinius kalinius ir tremtinius prie Petrašiūnų kapinių „Tautos kančios“ memorialo. Nors lijo įkyrus rudeniškas lietus, mirusiųjų pagerbti susirinko nemažai buvusių politinių kalinių ir tremtinių. Uždegėme žvakelių, LPKTS Kauno choras „Ilgesys“, vadovaujamas Bronės Paulavičienės, giedėjo, dainavo nuostabias gies-



Mirusiųjų atminimo dieną prie Petrašiūnų kapinių „Tautos kančios“ memorialo Jono Sakelio nuotr.

mes ir dainas, dalyviai buvo pakviesti kartu pasimelsti už negrįžusiuosius. LR Seimo narė V. V. Margevičienė, buvęs tremtinys, Petrašiūnų „Tautos kančios“ memorialo projekto autorius Vaclovas Sakalauskas kreipėsi į dalyvius primindami okupacijos metus, tremtį. V. Sakalauskas ta proga sukūrė eilėrašį „Epitafija sugrįžusiems“. Pravesti renginį padėjo Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus vyr. specialistas Vilius Kaminskas.

Jūratė ANTULEVIČIENĖ

## Pažinę istoriją, geriau suprasime vieni kitus Europoje

Radvilė MORKŪNAITĖ-MIKULĖNIENĖ,  
Europos Parlamento narė

Europoje neretai susiduriame su nevienodu Europos istorinės patirties vertinimu. Tokie atvejai žeidžia tuos, kurie išgyveno sovietinį terorą. Lietuvos ir kitų Sovietų sąjungos okupuotų šalių praradimai atsispindi ir šiandienoje, mūsų bandyme prisivytį Europos Sąjungos senbuves. Žinoma, nederėtų Europos Sąjungos dalinti ar skirstyti jos šalių, bet realybė yra tokia, kad skirtinga istorinė patirtis sukūrė takoskyras, gajas ir šiandien.

Yra dabarties pavyzdžiū, kai išryškėja konkrečios istorinio fono nesupratimo pasekmės. Vienas skaudžiausių – M. Golovatovo, įtariamojo Sausio 13-osios byloje, kaltinamo nusikaltimais žmoniškumui, paleidimas Austrijoje. O visai neseniai buvome nemaloniai nustebinti išaiškėjus, kad Europos Komisijos būstinėje kaba plakatas, skelbiantis „Europa visiems“, ir jame tarp kitų simbolių pavaizduotas kūjis ir pjautuvas. Teko padėti

Komisijai susiprasti, kad totalitarinio režimo simboliams ES institucijose – ne vieta.

Vieni kitų nepažinomas veikia įvairias sritis, pavyzdžiui, požiūrį į ES santykius su Gruzija, Moldova ir kitomis Rusijos kaimynėmis, kai deklaruojama parama šių šalių eurointegraciniam siekiams, bet tuo pačiu baiminamasi per daug užrūstinti didįjį ES partnerį ir kaimyną.

Ilgą laiką tai vedė prie nesuskalbėjimo ir energetikos srityje. Lietuvos nuogaštaviškai dėl Rusijos dujų importo monopolio ir įtakos Lietuvos raidai buvo nurašomi kaip nerimti. Mums buvo sakoma, kad energetikos sektoriuje Rusija paklūsta rinkos dėsniams, jei bus paklausa, bus ir pasiūla, tad dujos ir nafta nenustos tekėti. Tačiau vienas pokitose įvykiai, kaip netikėtai visiems laikams sugedęs naftotie-



Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė M. Mikulėno nuotr.

kis „Družba“, ypač šaltą žiemą nutrauktas dujų tiekimas Ukrainai, ir staiga šalti pradėjusios ES šalys narės, priverstė atidžiau įsiklausyti į mūsų balsą ir imtis konkrečių žingsnių. Tad šiandien, kai ES artėja prie tikslo sukurti efektyviai veikiančią energetikos vidaus rinką, kurioje visiems galioja tos pačios taisyklės, jau galime sakyti, kad Lietuvos tylioji diplomacija davė postūmį Europos energetiniam sąjūdžiui.

(keliamo į 5 psl.)

## Kaune paminėtos Vengrijos sukilimo ir Vėlinių įvykių metinės

Spalio pabaigoje Kauno senosiose kapinėse, Vytauto prospekte, prieš šešerius metus atidengtos atminimo lentos, įamžinusios 1956 metų vengrų kovą prieš okupaciją ir po jos Kaune kilusią solidarumo demonstraciją, buvo paminėtos 56-osios Vėlinių įvykių metinės. Minėjimas pradėtas Vengrijos ir Lietuvos himnais.

Vengrijos ambasadorius Lietuvoje Zoltan Pecze sakė: „Vengrijos Ministras pirmininkas Viktoras Orbanas prieš tris savaites lankėsi Lietuvoje ir turėjo galimybę pamatyti Tuskulėnų memorialinį kompleksą. Lietuvos ir Vengrijos ministrai pirmininkai čia susitiko su grupe buvusių politinių kalinių ir tremtinių. Vengrijos Ministrą pirmininką V. Orbaną giliai sujaudino pasakojimai apie Lietuvos žmonių kančias Sibire. Vengriją ir Lietuvą sieja bendra kova. Sausio 13-ąją grupė Vengrijos piliečių atvyko į Vilnių, užsibarikadavo Seime, stengėsi teisingai nušviesti įvykius, kad jie nebū-



Vengrijos ambasadorius Lietuvoje Zoltan Pecze kalbėjo apie vengrų ir lietuvių tautų solidarumą Jolitos Navickienės nuotr.

tų traktuojami kaip vidaus konfliktas“.

Pasak ambasatoriaus, istoriniai vengrų ir lietuvių tautų solidarumo pavyzdžiai labai prisideda prie šiandieninio bendradarbiavimo.

„Mūsų vyriausybės sutaria labai svarbiais Europos Sąjungos žemės ūkio ir energetikos klausimais. Vengrijos Ministras pirmininkas V. Or-

banas paskelbė, kad Vengrijos naikintuvai prisijungs saugant Baltijos šalių padangę. Prieš 56 metus Vengriją palaikantys žmonės tikėjo, kad Lietuva kažkada bus laisva, nulenkime galvas už tų dienų kovotojus“, – kalbėjo Z. Pecze.

Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas pažymėjo, kad mitingas, įvykęs Kaune

prieš 56 metus, buvo reikšmingas ne tik Vengrijai, bet ir Lietuvai.

„Nors sukilimas Vengrijoje buvo jėga numalšintas, tačiau jis tūkstančius žmonių įkvėpė laisvės siekiui. Džiugu, kad dabar mūsų valstybės yra laisvos ir pačios kuria savo ateitį. Tikiu, kad tai, kas buvo, daugiau nebesikartos. Tačiau mes negalime

prarasti budrumo, turime budėti laisvės sargyboje“, – sakė A. Kupčinskas.

Prisiminimais dalijosi Vėlinių įvykių Kaune dalyvis Ferdinandas Vaitiekūnas. Jis pabrėžė, kad Vengrijos palaiškymo mitinge dalyvavę tūkstančiai jaunuolių rizikavo savo laisve ir net gyvybe.

„Eisena pasuko Laisvės alėja. Mes iš visų pusių buvome apsupti milicijos. Kažkas iškėlė Lietuvos vėliavą, ją siuntė per rankas. Per Vėlines čia visada rinkdavosi pažangus jaunimas. Milicija iš anksto buvo pasiruošusi, Trakų gatvėje sustatė mašinas, į jas sugrūdo pačius aktyviausius mitingo dalyvius. Daug dalyvių sulaukė, uždarė įrūsiai A. Mickevičiaus gatvę“, – pasakojo F. Vaitiekūnas.

Prie atminimo lentos Vengrijos ambasadorius ir Kauno meras padėjo gėlių vainikus.

Gausiai dalyvavę Kauno Stasio Lozoraičio vidurinės mokyklos mokiniai deklamavo patriotines eiles, dainavo dainas.

„Tremtinio“ inf.



## Rinkimai ir Vyriausybės formavimas – praradimai ir viltis

Jau girdėjome daug ir įvairių Seimo rinkimų rezultatų vertinimų. Niekas viešai nesiskelbė rinkimus pralaimėjęs. Ne tik smulkios, tautos nepalaikomos, bet Kremliaus remiamos socialistų ir komunistų partijos, bet ir LiCS, Artūro Zuoko partija „Taip“, keturių tautinių organizacijų koalicija „Lietuvos kelias“, netikėtai savo nelaimėi „pažaliavusi“ LVLS kukliai tyli.

Laimėtojų iš tiesų daug. Vieni laimėjo daugiau, kiti mažiau nei tikėjosi. Tokia demokratinių rinkimų realybė. Lyg loterijoje. Anksčiau laiko pasiskelbusi pirma Darbo partija (DP) tapo trečia. Socdemai, susitakę su antra vieta, tapo pirmi. TS-LKD iš trečios pakilo į antrą vietą. „Tvarka ir teisingumui“ (TT) teko tenkintis ketvirta. Penktą vietą gavo Lietuvos liberalų sąjūdis (LRLS), vienintelis iš trijų liberalų partijų turėsiantis atstovų Seime. Gal tai jau bus paskutinis skambutis visiems liberalams jungtis į vieną partiją? Juk liberalai ne dėl ideologinių skirtumų, o tik dėl lyderių ambicijų susiskaldė.

„Lietuvos kelio“ (LK) pralaimėjimas apgailėtinas ir kiek netikėtus. Gal LK užkliuvo už aukšto koalicijos slenksčio, gal dėl per daug ambicingų lyderių veiklos, gal pakenkė radikalios kalbos, panašūs į nacių simboliai bei draugystės su Vokietijos neonaciais? Kita vertus, ši nesėkmė primena keletą patriotinių organizacijų, tarp jų ir LPKTS, nesėkmę 1996 metų rinkimuose. Iš istorijos ne tik reikia, bet ir būtina mokytis!

Naujas šių rinkimų „išradimas“ – „Drąsos kelias“ (DK) debiutavo kukliai. Nors Neringa Venskienė skelbėsi laimėsianti mažiausiai 40 mandatų, pasitenkino tik septyniais ir gali kurti Seimo frakciją. Vadinas, sugriauti korumpuotą teisėsaugą ar išvaikyti pedofilus nepajėgs, galės nebent patriuškauti. Atrodo, kai kurie iš jų net nežinos, ką tame Seime veikti.

Bet mums svarbiausia aptarti TS-LKD padėtį po rinkimų. Iš tiesų, jei kalbėti tik apie partijos padėtį, tai ji neblogo. Nors Andriaus Kubiliaus Vyriausybės veikla Lietuvoje vertinta ne vienareikšmiai, bet užsienyje yra vertinama gerai. Tačiau dabar Lietuvoje pakvipo saulėlydžiui. Iš vienos pusės 33 mandatai – vos ne pergalė. Socdemai po Gedimino Kirkilo Vyriausybės švaistūniškos veiklos 2008 metų rinkimuose vos pusę to tegavo. O juk ne pagal išgales pakeltos algos ir pensijos turėjo žmonėms patikti. Kita vertus, žinome, kad ir 45 mandatų buvo per mažai. Dėl frakcijos nedrausmingumo ir liberalų šantažo jie dažnai ėmė viršų, o atsakomybė tekdavo TS-LKD. Tikėjomės Latvijos premjero Valdžio Dombrovskio sėkmės, bet pritrūko apie 100 tūkstančių balsų. Dabar ieškome, kur tie balsai dingo. Gerai, jei ieškome, nes rinkimams pasibaigus reikia rengtis kitiems rinkimams. Dalį perėmė DK. Juk daugelyje apygardų, ypač Kaune ir Vilniuje, jų kandidatai išėjo į antrą turą. Dalį atėmė kitos nelaimėję dešiniojos partijos. Bet būta ir savų klaidų.

Didžiausia bėda, kad visos sisteminės reformos liko neužbaigtos, tarp jų ir svarbiausi energetinės nepriklausomybės įtvirtinimo darbai. Reformos pradėtos per vėlai ir vykdytos lėtai su pauzėmis. Žmonės nepajuto gerų permėnų, tik buvo sukiršyti, sujaudinti, išmušti iš įprasto gyvenimo ritmo ir dėl to liko nepatenkinti. Susidarė palanki terpė opozicijos kritikai – tuo ji ir pasinaudojo. Politikams vertėtų įsisąmoninti, jog žmonės savanoriškai sunkumus gali pakęsti metus dvejus, bet ne penkerius.

TS-LKD gauti daugiau mandatų sutrukdė vienybės stoka teritoriniuose skyriuose. Per tarpusavio barnius ir gal per STT specialiai sufabrikuotus korupcijos skandalus vien Panevėžyje prarasti trys mandatai, Klaipėdoje, Radviliškyje, Lazdijuose – po vieną. Jei ne tie barniai ir skandalai, tai ir daugiamandatėje apygardoje būtų gauta dviem trimis mandatais daugiau. Štai tau ir pirmoji vieta! Ji prarasta gal tik dėl mūsų pačių politinio nebrandumo? Yra pagrindo manyti, kad ir tautininkų atsiskyrimas buvo išprovokuotas.

Vieša rinkimų agitacija pradėta daug vėliau, nei tą darė opozicija. Prieš antrą turą per žiniasklaidą TS-LKD agitacijos nebuvo girdėti. Nuolat skambėjo tik Algirdo Butkevičiaus saldūs populistiniai pažadai. Dabartiniu laikotarpiu, išėjus į opoziciją, pirmiausia reikia nuodugnai išanalizuoti savo klaidas, imtis partijos vienybės stiprinimo. Taip pat atsiveikinti su skandalistais, kiršintojais, nesugebančiais ar nenorinčiais dirbti komandoje, gyventi bendruomenėje. Seime didinti savo frakciją – kviesti dorus ir protingus neprisijungusius Seimo narius ir ruošti po metų kitų, kai dabartinė dauguma susipyks ir pradės išsivaikščioti, formuoti savo daugumą. Toks scenarijus yra pakankamai realus.

Dėl VAE referendumo. Referendumo pralaimėjimas ilgalaikėje perspektyvoje savo pasekmėmis gali būti šaliai daugiau žalingas nei dalinė nesėkmė Seimo rinkimuose. Šalies investicinis patrauklumas gali ilgai ir stipriai sumažėti, tuo pačiu bus lėtesnis ir ilgesnis ūkio atsigavimas bei augimas. Energetinis nepriklausomumas gerokai atitols. Referendumas dėl VAE statybos buvo Lietuvos nedraugų projektas. Tai žinojo Seimo dauguma ir Vyriausybė, bet dėl šios imtis ryžtingų veiksmų. Gi latviai tuo pačiu laikotarpiu sugebėjo atmesti du tautai ir valstybei žalingus dvikalbystės ir automatinių pilietybės visiems gyventojams suteikimo referendumus. Mūsų politikai,

kaip ir vykdydami reformas, demonstravo stebėtiną nerangumą – agitaciją prieš referendumą pradėjo tik likus mėnesiui iki referendumo datos. Tuo tarpu VAE statybos priešininkai per metus laiko jau buvo liaudžiai į galvas įkalę tariamą atominės energetikos ekonominę žalą ir apokaliptinę grėsmę viskam, kas gyva. Buvo likęs tik vienas veiksmingas raudonai žalių agitatorių melo sustabdymo būdas – referendumo boikotas. Deja, juo nebuvo pasinaudota, nors LPKTS savo viešame pareiškimе prieš rinkimus siūlė.

Kol kas vyksta spartus valdančiosios koalicijos, Vyriausybės programos klijavimas ir ministrų portfelių dalybos. Socdemai, Darbo partija ir „Tvarka ir teisingumas“ Seime turi 78 vietas. Dar kalbina prisidėti 8 Seimo narius turinčią LLRA. Jei sandėris pavyktų, valdantieji turėtų 86 balsus iš 141. Opozicijai lieka menami 55 Seimo nariai. Iš daugelio metų praktikos žinome, kad mažų frakcijų ar patys save išsikėlę Seimo nariai dažniau linkę jungtis prie valdančiosios daugumos, nei likti opozicijoje. Galima spėti, jog kadencijos pradžioje valdančioje daugumoje gali susispiesti iki 90 Seimo narių, tai suteiktų galimybę savanaudiškais tikslais kaitalioti Konstituciją. Ir kitokios Seimo daugumos artimiausiu metu būtų sunku tikėtis.

„Vaivorykštės“ koalicijos Algirdas Butkevičius nenori. Esą socdemai liktų mažumoje ir negalėtų įgyvendinti savo tikslų bei rinkėjams duotų pažadų. Apie moralę, vertybes, kai susideda su sukčiais ir priešais lauzytojais, jis kalbėti vengia. Kita vertus, dabar klijuojamoje koalicijoje socdemai jau yra mažumoje. Juk nei Darbo (darbdavių) partija, nei „Tvarka ir teisingumas“ (persivadinę liberalai) socialdemokratinėmis idėjomis nekvepia. Tuo tarpu TS-LKD politologai ne kartą yra „kaltinė“ per dideliu socialiniu jautrumu. Galima spėti, jog visas tas tris partijas stipriai sieja tik jų prorusiška politika. Prof. Vytautas Landsbergis „Delfi.lt“ taikliai pastebėjo: „Vaivorykštės jie neleis bet kuria kaina, juk neleido net Algirdui Brazauskui, įstūmė į Kėdainių pelkę. Situacija kartojasi“.

Prezidentė pagrasė netvirtinti Vyriausybės, kurioje bus sukčiavimu kaltinamų DP atstovų, arba jos programa negarantuos nuoseklaus biudžeto deficito mažinimo. Bet „gudručiai“ ras būdų tuos barjerus peržengti. Jie eliminuoja du DP narius ir lieka „švarūs“, nors kaltinimai pateikti ir pačiai partijai. Algirdas Butkevičius ir jo komandos nariai jau dabar viešai kalba apie atlyginimų ir pensijų pakėlimą, naujas mokesčių lengvatas, mažesni mokesčių už studijas, nors iš kur paims pinigų – nesako. Vadinas, skolinsis ir vėl didins deficitą.

**Dr. Povilas JAKUČIONIS**

## Dėl politinės padėties pasibaigus 2012 metų rinkimams į Lietuvos Respublikos Seimą

### LPKTS pareiškimas

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai didelį susirūpinimą kelia besiformuojančios naujojo Seimo koalicinės daugumos – Lietuvos socialdemokratų partijos, Darbo partijos ir partijos „Tvarka ir teisingumas“ vadovų būsimų ministerijų ir ministrų portfelių dalybos, neatsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės iškelta sąlyga – formuojant Vyriausybę negali dalyvauti teisiųjų suole atsidūrusi Darbo partija.

Mes palaikome Prezidentę ir visiškai pritariame 2012 metų spalio 29 dieną Jos Ekscelencijos viešai išsakytam perspėjimui – „Vyriausybės formavime negali dalyvauti partija, kuri įtariama rinkimuose padariusi daugiausiai šurkščių pažeidimų, įtariama dėl juodosios buhalterijos ir neskaidrios veiklos ir kurios partijos lyderiai yra kaltinamieji baudžiamojoje byloje. Todėl palaikysiu tik tą politinę jėgą, kuri galės suformuoti daugumą be teisiųjų suole esančios Darbo partijos“.

Mums taip pat kelia nerimą kandidato į Ministro pirmininko postą socialdemokratų lyderio Algirdo Butkevičiaus po šių Seimo rinkimų viešai pareikšti ketinimai pristabdyti Lietuvai svarbių energetinių objektų statybą. Tai – pradėtų darbų tęstinumo principo laužymas, dėl kurio vėl bus atitolinta reali galimybė turėti energetinę nepriklausomybę nuo Rusijos.

Mes manome, kad būtina tęsti ir kitus darbus bei pradėtas reformas, todėl būsimos Seimo koalicinės daugumos branduolį, jei ne dabar, tai netolimoje ateityje, turėtų sudaryti Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų ir Lietuvos liberalų sąjūdžio nariai, realiais darbais jau įrodę savo potencialias galimybes – juk sunkiausiais pasaulinės krizės metais ne tik iš jos išvedė Lietuvą, bet ir pasiekė vienus geriausių ekonominio augimo rezultatų tarp Europos Sąjungos valstybių.

### Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2013 metams!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu [prenumerata.post.lt](http://prenumerata.post.lt) jau galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Prenumerata bus priimama iki gruodžio 15 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: **1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt, 12 mėn. – 97,92 Lt.**

Kitąmet „Tremtinys“ išeis keturis kartus per mėnesį, tačiau kartą per mėnesį jį išleisime didesni – 12 puslapių.

Dėkojame visiems skaitytojams ir tikimės jų palaikymo ateinančiais 2013 metais.





## Rinkimai baigėsi, bet politika tęsiasi

2012 metų Seimo rinkimai baigėsi, jų galutinius rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija patvirtino praėjusį sekmadienį. Jau seniai Lietuvoje nebuvo tokio politinio pakilimo: vyko patariamasis referendumas dėl vieno didžiausių investicinių projektų – Visagino atominės elektrinės statybos, kaip niekada komplikuoti praėjo du Seimo rinkimų turai, na, ir pasibaigus antrajam sprogusios bombos efektą sukėlė iškart nuskambėjęs Prezidentės Dalios Grybauskaitės pareiškimas.

### Rezultatai vienus nuvylė, kitus pradžiugino

Per pirmąjį Seimo rinkimų turą partijos, susižėrusios derlių iš daugiamačią rinkimų apygardų, dar turėjo šansą pagerinti savo pozicijas vienmandatėse apygardose per antrąjį turą. Tiesa, kai kurioms partijoms rinkimai baigėsi su pirmuoju turu – iš 18 rinkimuose startavusių partijų tik septynios gavo mandatus. Per pirmąjį turą abejotinais būdais daugiausia balsų (18) surinkusi Viktoro Uspaskicho Darbo partija antrajame gavo kur kas mažiau – 11, tad į Seimą pateks surinkusi 29 mandatus. Socialdemokratai, po pirmojo turo surinkę 16 mandatų, antrajame gavo dar daugiau – 22, ir tapo partija, laimėjusia rinkimus. Matematinė galimybė taip ir liko matematinė Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų partijai, kuriai šiaip jau niekas apskritai nepranašavo teigiamų rezultatų – ji po pirmojo turo gavusi 13 mandatų, antrajame, remiantis elementaria aritmetika, turėjo galimybę perkopti į pirmąją vietą, bet neperkopė – gavo papildomai 20 vietų Seime, tačiau to užteko atsidurti antroje vietoje po socialdemokratų. Lietuvos liberalų sąjūdis prie turėtų septynių prisidėjo dar tris, o „Drąsos kelias“, per pirmąjį turą gavęs septynias vietas, liko ten pat, kur ir pradėjo – antrajame ture negavo nieko. Maždaug tiek pat mandatų, kiek ir pirmajame ture, gavo Rolando Pakso partija „Tvarka ir teisingumas“ – šešis ir penkis, tai yra vienuolika. Antrajame ture Lietuvos lenkų rinkimų akcija prie turėtų šešių prisidėjo dar du, į Seimą pagaliau pateko Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovas bei trys nepriklausomi piliečiai.

### Rinkėjų nesužavėjo naujadarai

Vertinant Seimo rinkimų rezultatus išryškėja tendencija, kad rinkėjai vis labiau pasitiki tradicinėmis, politinėje veikloje jau ne pirmus metus dalyvaujančiomis partijomis, o staiga prieš rinkimus susi-

formavę politinių partijų dariniai jiems mažai suprantami ir priimtini. Galų gale, kiek žmonių gali balsuoti, pavyzdžiui, už politinę jėgą (?), kurios pavadinimą sudaro net 18 žodžių? Netgi politiškai išprususiam piliečiui kyla klausimų, ar toks įvairiausių politinių nuomonių sambūris gali duoti ką nors rezultatyvaus?

Daug politologų dėmesio buvo sulaukusi nauja politinė jėga tituluojama „Drąsos kelias“ politinė partija, kuriai

### Užmiršta pareiga – lojalumas valstybei

2012 metų Seimo rinkimuose sėkmės sulaukė Lietuvos lenkų rinkimų akcija, gavusi aštuonis mandatus. Į rinkimus ši politinė jėga ėjo manipuliudama tariamai pažeidžiamomis tautinių mažumų teisėmis ir nacionaliniais jausmais. Žinant, kaip žaidžiama tais jausmais, galima nujausti, kuo analogišku atveju baigtusi, pavyzdžiui, tautininkams – jie neabejotinai būtų

sivargino agituoti rinkėjus pateikiant jiems racionalius valstybės valdymo ir žmonių gerovės kėlimo planus, jie paprasčiausiai organizavo balsų pirkimą. Toks nešvarus būdas patektį į Seimą – jokia naujiena, berods, 2004 metais pirmieji už balsų pirkimą į policijos akiratį buvo patekę A. Paulausko „Naujosios sąjungos“ atstovai, per 2007 metų savivaldos rinkimus toks įtarimų šleifas krito ant R. Pakso partijos „Tvarka ir teisingumas“, kuri ir per šiuos rinkimus tuo pasižymėjo Šilutės–Pagėgių rinkimų apygardoje (K. Komskui balsus pirkęs Rusnės gyventojas Viktoras Mertinsas Šilutės rajono apygardos teismo buvo nubaustas 5,2 tūkstančio litų bauda), tačiau šiemet tuo visus pranoko V. Uspaskicho „Darbo partija“ – iš 27 pradėtų ikiteisminių tyrimų dėl balsų pirkimo daugiausia priklauso darbiečiams. Neveltui sakoma – lazda turi du galus: dėl masinio balsų pirkimo, kuriuo pasižymėjo darbietis Rimvydas Podolskis, Zarasų–Visagino rinkimų apygardoje buvo anuliuoti rinkimų rezultatai, ir šis faktas labiausiai nuvylė „Tvarokos ir teisingumo“ partiją, mat jos kandidatas Algimantas Dumbrava čia buvo laimėjęs. Na, būtų neetiška spėlioti, koku būdu jis pasiekė pergalę, bet ir Konstitucinis Teismas patvirtino, kad Vyriausioji rinkimų komisija teisėtai panaikino rinkimų rezultatus šioje apygardoje. Visgi iki tokio papirkinėjimo lygio nebūtų prieita, jeigu dar 2004 metais būtų reaguota visu griežtumu. Kad taip nebuvo padaryta, didelė kaltės dalis tenka VRK pirmininkui.

Per 22 nepriklausomybės metus Lietuvoje dar nebuvo atvejo, kad rinkimų metu tarp agitacinių įvairių partijų plakatų kabotų policijos išplatinti įspėjimai, kuriais primenama, jog pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 172 straipsnį asmenys už trukdymą tiek kandidatui, tiek rinkėjui pasinaudoti rinkimų teise, tai yra balsuodami už atlygį ar siūlydami atlygį už balsavimą, gali būti baudžiami viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų. Beje, platinti tokio pat perspėjamo turinio lankstinukus užteko ir privačios pilietiškos iniciatyvos. Tikėtina, kad ši akcija buvo rezultatyvi, ir ne vienam rinkėjui, ketinusiame parduoti savo balsą, atmušė norą taip padaryti.

Pavyzdine pilietiško apraiška galima laikyti ir jaunimo iniciatyvą, pavadintą „Baltosios pirštinės“ – ši iniciatyva, suderinta su VRK ir policija, irgi buvo nukreipta

prieš galimą masinį balsų pirkimą rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo metu. Toks pilietinės valios protrūkis suteikia vilčių, kad demokratija Lietuvoje pasiryžę ginti šie jauni žmonės brangins ir puoselės valstybės nepriklausomybę. Deja, žinant ir tai, kad daug jaunų žmonių patikėjo gudriomis žaliųjų pasakomis apie pavojingą atomą ir pasisakė prieš Visagino AE, liūdina jaunuomenės nesusigaudymas Lietuvos geopolitinėje situacijoje.

Ko tik nesigriebė kai kurie kandidatai, kad priviliotų ar paprasčiausiai apmulktintų rinkėjus: dar prieš pirmąjį rinkimų turą kaimiečiams buvo žadama gražinti „Kubiliaus neišmokėtus pinigus“, išreikalauti „priklausantį vidurkį pagal Europos Sąjungos minimalią algą“ ir t. t. Prieš antrąjį turą pasirodė teiginių, kad dalis kandidatų jau yra išrinkti į Seimą ir todėl reikia balsuoti tik už dar neišrinktus. Aki vaizdu, kad visais atvejais taikytą į mažai išprususius rinkėjų sluoksnius, kurie paklausti tikrai nepasakytų, kuo skiriasi, pavyzdžiui, „Darbo partijos“ ir socialdemokratų ideologijos arba kokias valdžios funkcijas generuoja Seimas, Vyriausybė ir Prezidentė. Neapleidžia slogutis – jei į Seimą kai kurie kandidatai bandė patekti mulkindami ir papirkinėdami neišprususius rinkėjus, tai ką jie gali iškirsti gavę į rankas valdžią?

### Prezidentė tarp Vyriausybės narių nenori matyti darbiečių

„Vyriausybės formavime, mano nuomone, negali dalyvauti partija, kuri įtariama padariusi daugiausia šurkščius rinkimų tvarkos pažeidimų, įtariama dėl juodosios buhalterijos ir neskaidrios veiklos ir kurios partijos lyderiai yra kaltinamieji baudžiamojoje byloje. Palaikysiu tik tą politinę jėgą, kuri galės suformuoti daugumą be teisiųjų suole esančios Darbo partijos“, – iškart po rinkimų pareiškė Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Tai labai drąsus ir pasiaukojantis Prezidentės poelgis – juk taip ji rizikuoja sulaukti didelio priešiško ir netgi tapti Lietuvai priešiško politinių jėgų taikiniu. Kas tos priešiškos Lietuvai politinės jėgos? Ogi tos, kurios po 2012 metų Seimo rinkimų gavo teisę formuoti Vyriausybę. Jų lyderių pirmieji pareiškimai dėl Lietuvos energetinės nepriklausomybės nieko gero nežada. O tai, kad Rusija Lietuvos rinkimų rezultatus vertina palankiai, pasako dar daugiau.

**Gintaras MARKEVIČIUS**



Skaičiuojami rinkimų balsai

Autoriaus nuotr.

buvo prognozuojama „protesto balsų“ surinkėjos vaidmuo. Tačiau nuo pat pradžių joje prasidėjo nesutarimai, o galiausiai koją pakišo nevykęs politinių priešininkų identifikavimas – užsimota prieš valdančiosios daugumos lyderę – Tėvynės sąjungos ir Lietuvos krikščionių demokratų partiją. Po šio pasirinkimo nuo „Drąsos kelio“ nusisuko netgi tie rinkėjai, kurie iš TS-LKD rėmėjų stovyklos ketino pereiti į jų pusę. Tikrai neimponavo ir kirpėjos Audronės Skučienės užmojai vienmandatėje rinkimų apygardoje įveikti socialinės apsaugos ir darbo ministrą Donatą Jankauską.

Sunku pasakyti, ar priešininkus „Drąsos kelias“ pasivertino pats, ar jam kažkas padėjo, bet jau tada, įvykiams Garliavoje įgaunant vis didesnius mastus, buvo aišku, kad jais bus pasinaudota politinėse Seimo rinkimų batalijose. O išvydus tarp naujos politinės partijos narių žmogų, anot Latvijos premjero A. Škelės, su lapine kepure, darosi aišku, kam tai buvo naudinga.

Nelauktą TS-LKD partijos sėkmę galima paaiškinti Švedijos užsienio reikalų ministro Carlo Bildto komentaris apie valdžios permainas Lietuvoje: kadenciją baigianti Andriaus Kubiliaus Vyriausybė padarė puikų darbą išvesdama šalį iš finansų krizės. Šitą faktą įvertino ir platesnio akiračio Lietuvos rinkėjai, palaikę TS-LKD per rinkimus.

apkaltinti nacionalizmu. „Pats muša, pats rėkia“ – ši principą ne pirmą kartą paleidžia į apyvertą LLRA. Geriausiai reikalą esmę nusako per LRT žinių laidą parodytas pokalbis su Lenkijos politologais, paprašytais išsakyti nuomonę kaimyninėje Lietuvoje įvykusių rinkimų klausimu. Pasak vieno iš jų, „Lietuvos ir Lenkijos santykiai nėra Vilniaus ir Lietuvos lenkų santykiai. Lietuvos lenkai turi suprasti, kad jie yra Lietuvos piliečiai, todėl turi būti lojalūs savo valstybei. Kai jie tai supras, bus galima kalbėtis“. Turėdama aštuonis mandatus, LLRA bus svarbi formuojant naująją valdančiąją koaliciją. Atrodytų, keista būtų matyti ją kairiųjų stovykloje – juk partija akcentuoja katalikiškas pažiūras. Kita vertus, sprendžiant iš referendumo dėl Visagino atominės elektrinės statybos rezultatų LLRA palaikančiose apygardose stebėtis šios partijos kairuoliškumu būtų nelogiška.

### Daugiausia sveikatos kainavę rinkimai

Kam kam, bet Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui Zenonui Vaigauskui šie rinkimai kainavo daugiausia sveikatos – negana R. Pakso beneficijų dėl galimybės kandidatuoti, tai dar prisidėjo neregėtas pažeidimų (ir nusikaltimų) antplūdis vykstant balsavimui. Kai kurių partijų kandidatai tiesiog ne-





## Prisiminta skaudi istorija

Spalio mėnesį Kauno įgulos karininkų ramovėje įvyko ekspedicijos „Kraslagas 12“, organizuotos visuomeninės organizacijos „Už pilietinę visuomenę“ iniciatyva Prezidento Aleksandro Stulginskio tremčiai atminti, pristatymas. Ekspedicijos dalyviai: žurnalistas Gerimantas Statinis ir Ministro pirmininko patarėjas Jonas Survila, pasidalijo įspūdžiais iš kelionės į 1941 metų birželio 14 dienos tremties vietas Krasnojarsko krašte, kur buvo apgyvendinti 2207 lietuviai vyrai, atskirti nuo savo šeimų Naujosios Vilnios geležinkelio stotyje. Vėliau juos papildė 1944–1956 metų politiniai kaliniai iš Lietuvos: partizanai, nuteisti už dalyvavimą pokario ginkluotame pasipriešinime, rėmėjai ir disidentai. Šio renginio metu buvo rodomos ekspedicijos dalyvių nuotraukos. Išsamią informaciją apie ekspediciją „Kraslagas 12“ renginio dalyviai turėjo galimybę gauti ir iš mėnesinio žurnalo „Apžvalga“ Nr. 8, išleisto VŠĮ Lietuvos so-

cialinės rinkos plėtros instituto ir platinamo nemokamai.

Ekspedicijos dalyviai Nižne Ingušo rajono kraštotyros muziejui, kuriame renkami eksponatai apie apylinkėse veikusius Kraslago lagerius, perdavė medžiagą apie čia kalėjusį Aleksandrą Stulginskį. Tarp eksponatų – Signatarų namų nusiųstas Aleksandro Stulginskio portretas, Prezidento vardu pavadinto universiteto tautinė juosta, Ypatingojo KGB archyvo medžiaga, taip pat filmas „Ledo vaikai“, pasakojantis apie žiaurią Kraslago įkalintų lietuvių vyrų, moterų ir vaikų lemtį. Taip pat buvo atnaujintas lageriuose ir tremtyje žuvusių lietuvių atminimui Rovučio apylinkėje 1989 metais pastatytas metalinis paminklas.

Kraslago lagerių tinklas Krasnojarsko krašto rytinės dalies keturių administracinių rajonų teritorijoje apvalios medienos gamybai buvo įkurtas 1938 metų sausį. Jo punktai po 600–1000 kalinių buvo įkurdinti taigoje.

1939 metais Kraslago kaliniai pagamino 1312 tūkstančių kubinių metrų medienos, vėliau – du trečdalius šios produkcijos, gaminamos visame Krasnojarsko kašte. 1941 metų liepos 1 dieną Kraslago buvo 16 441 kalinys. Tų pačių metų liepos 6–7 dienomis jų gretas papildė minėti 2207 vyrai iš Lietuvos. 1942 metais čia miško ruošos darbams buvo atgabenti vokiečiai, atšaukti iš armijos, kaip neturintys pasitikėjimo kariaujant su Vokietija.

Nors vokiečių lageriai turėjo darbo armijos statusą, režimas, apsauga ir maitinimas niekuo nesiskyrė nuo kitų lagerio punktų.

1953 metais kalinių skaičius jau siekė 30 500. Sunkias darbo sąlygas taigoje ir nepakankamą maisto davinį lydėjo nepaprastai didelis kalinių mirtingumas. Daugelis politinių kalinių negaudavo ir to davinio, nes maistą išduoti dažniausiai buvo patikima kriminaliniams nusikaltėliams. Lagerių administracija į kriminalinių savivalę paprasčiausiai nekreipdavo dėmesio.

(keliamo į 6 psl.)

## Pažinę istoriją, geriau suprasime vieni kitus Europoje

(atkelta iš 1 psl.)

Praėjus 20 metų nuo to meto, kai Lietuva buvo virsmų mūsų regione priekyje, mes ir vėl stovime šikart ES energetikos politikos avangarde, ir konkretūs žingsniai jau yra matomi.

Kad neliktų abejingumo, reikia geriau vieniems kitus pažinti. Didžiausią efektą galime pasiekti neformaliomis diskusijomis bei pateikdami faktus iliustruojančią medžiagą. Tam pasitelkiame įvairias priemones, pavyzdžiui, Europos Parlamente organizuojame knygų apie partizaninį pasipriešinimą ir tremtį pristatymus, filmų peržiūras, temines diskusijas. Svarbu, kad po tokių renginių ir diskusijų klausimų lieka daug mažiau. Po dokumentinio filmo „Ledo vaikai“ pristatymo Briuselyje matyti ašaras tų kolegų, kurie nelabai ką žinojo apie mūsų istorinę patirtį, buvo tikras pasiekimas.

Pastaraisiais metais dėl nuoseklaus darbo Lietuvai ir kitoms šalims bendramintėms pavyko pasiekti gana konkrečių postūmių. Svarbiausia, kad Europos Sąjunga pripažino skirtingų Europos istorijų sutaikymo ir istorinės atminties skatinimo

svarbą – šis pripažinimas suteikia pagrindą tolimesniems ES sprendimams. Jau keletą metų Rugsjūčio 23-ioji yra bendra Europos atminties diena. Iškilmingi ministrų lygio renginiai tądien kasmet vyksta vis kitoje ES šalyje narėje, ir tikėtina, kad kitais metais, Lietuvai pirmininkaujant ES Tarybai, mes būsime panašaus renginio šeimininkai. Taip pat Lietuvos pirminkavimo metu turėtume sulaukti Komisijos nuomonės svarbiausiu mums klausimu – ar ES yra pasiruošusi teisiškai įvertinti totalitarinio komunizmo nusikaltimus.

Viena yra reikalauti iš Europos Sąjungos supratimo ir politikų palaikymo, siekiant konkrečių sprendimų. Tačiau reikia užbaigti namų darbus ir čia, Lietuvoje. Daug žmonių jau daugelį metų vykdo puikias iniciatyvas, iš esmės vien savo entuziazmo dėka, trūkstant lėšų, palaikymo, tačiau kartais pritrūksta susitelkimo bei koordinuoto veikimo valstybės lygiu. Įstatymo pakeitimas, kuris turėtų padėti sureguliuoti privačia iniciatyva įsteigtų tremties ir rezistencijos muziejų ateities klausimą atiteko spręsti kitam Seimui. Lukiškių aikštės

memorialo klausimas taip pat vienas iš neišspręstų dalykų, kuriuos vertinu kaip mūsų namų darbus, tam, kad būtume tvirti patys ir neštume atitinkamą žinią į Europą.

Norisi paminėti geras iniciatyvas, kaip „Sibiro Alma Mater“. Čia fiksuojami liudijimai perduodami ateities kartoms. Tokios ir mažiau plačiai žinomos iniciatyvos, ties kuriomis pasišventę žmonės daugiau nei dvidešimt metų dirba savarankiškai, nesiekdami įvertinimų ir pastebėjimų, yra nepaprastai vertingos. Mūsų pareiga yra tuos žmones rasti ir jiems padėti.

Turime dar daugiau dėmesio skirti jaunimo švietimui. Neseniai Tuskulėnų memoriale įvyko DVD vaizdo pasakojimų rinktinės „Laisvės kovoms atminti“ pristatymas, kurią išleidome kartu su VŠĮ „Bernardinai.lt“. Tai interviu su partizanais, rezistencinio pasipriešinimo dalyviais, tarp jų spaustuvininkas Andziulis ir sesuo Nijolė Sadūnaitė. Ši rinktinė skirta mokykloms ir mokytojams, kurie galės panaudoti šią medžiagą dirbdami su moksleiviais.

Pagrindiniai mūsų ateities darbai – teisinio instrumento sukūrimas, ES programos,

## Sveikiname



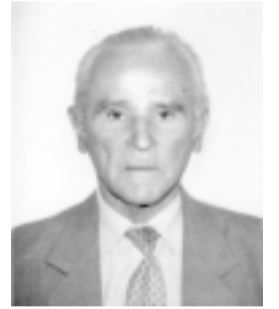
Garbingo 100-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią 1951 m. Tomsko srities Teguldeto rajono Staro Šumilovo gyvenvietės tremtinę **Alfonsiną MARŠČIONKAITE-LELIENĘ**.

Linkime puikios sveikatos, daug džiugių ir laimingų dienų bei Dievo palaimos.

Buvę Staro Šumilovo tremtiniai

\* \* \*  
90-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname **Antaną ANTANAITĮ** ir linkime geros sveikatos, ištvermės, žvalumo.

**LKKS sąjunga, LLKS Prisikėlimo apygarda, LPKTB Šiaulių skyrius**



\* \* \*  
Mielas Adolfai **MIKAILONI**, sveikiname garbingo 90-ojo jubiliejaus proga, linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

**LPKTB Druskininkų skyriaus taryba**

\* \* \*  
Garbingo 80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį tremtinį **Vytautą SANKAUSKĄ**, gyvenantį Šaukėnų miestelyje, Kelmės rajone. Linkime stiprios sveikatos, neišblėstančios energijos, trykstančio optimizmo. Ilgų, prasmingų metų!

Buvę Krasnojarsko krašto Užuro rajono tremtiniai, tremties krikšto sūnus **Juozas**



\* \* \*  
Garbingo 75-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią Tomsko srities Kaninino kaimo tremtinę **Aldoną JURAITE-LANKIENĘ**, gyvenančią Kaune.

Linkime gerų dienų, sveikatos, sėkmės, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

**Brolis Jonas su šeima, likimo draugės Rožė, Birutė, Stasė, Anėlė**



\* \* \*  
Aukšiniu vestuvių proga sveikiname **Kazytę ir Stanislovą MACIJAUSKUS** ir linkime stiprios sveikatos, ilgų, laimingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

**Sibiro Usolės rajono Uzkij Lug gyvenvietės likimo sesės Ramutė ir Valerija su šeimomis, likimo brolis Julius su žmona Zita ir šeima, seserys Joana, Marija ir brolis Stasys su šeimomis**

kurios remtų neformalų ugdymą ir švietimą istorinės atminties srityje, taip pat, kad ES mokyklose atsirastų pamokos, kuriose būtų supažindinama su ES valstybių istorija, ypač apimant laikotarpį nuo Antrojo pasaulinio karo iki „geležinės uždangos“ griu-

vimo, apie tai, kas dėjosi 90-aisiais. Gilesnis istorinių patirčių pažinimas padės Europai būti vieningai ir darniai.

**Parengta pagal pranešimą, skaitytą „Sibiro Alma Mater“ trečiojoje mokslinėje praktinėje konferencijoje**





## Laiškai ant beržo tošies

Spalio 25 dieną Vytauto Didžiojo universitete įvyko UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ dokumentinio Latvijos paveldo parodos atidarymas. Šia paroda siekiama supažindinti visuomenę su šiemet 20 metų jubiliejų švenčiančia UNESCO programa „Pasaulio atmintis“ bei pristatyti kaimyninės Latvijos nacionalinį dokumentinio paveldo registrą. („Pasaulio atmintis“ – UNESCO programa, sukurta siekiant atieities kartoms išsaugoti pasaulio do-

rodos atidarymą pristatė Kauno miesto muziejaus Tremties ir rezistencijos ekspozicijos muziejininkas Rokas Sinkevičius. 2009 metais Latvijoje suskaičiuota 19 išlikusių tokių laiškų, saugomų septyniuose muziejuose (iš jų 13 – Latvijos okupacijos muziejuje). Plataus šių laiškų tyrimo darbo ėmėsi Tūkumo muziejus, įgyvendindamas ES programos „Europa piliečiams“ ir Latvijos kultūros ministerijos finansuotą projektą „Laiškai ateičiai“. 2010 metais



Laiškus ant beržo tošies pristatė muziejininkas Rokas Sinkevičius

kumentinį paveldą. Programa skirta pasaulio istorijai ir kultūrų įvairovei pažinti iš rašytų, pieštų, gravuotų ar kitaip fiksuotų istorinių dokumentų.)

Parodoje pristatytas Latvijos dokumentinis paveldas, įtrauktas tiek į programos tarptautinį registrą (2001 metų – Krišjano Baruono liaudies dainų rinkinys „Dainų spinta“, 2009 metų – Baltijos valstybių bendrai nominuota dokumentinio paveldo visuma apie Baltijos kelio organizavimą ir eigą – „Baltijos kelias – žmonių grandinė, sujungusi tris valstybes laisvės vardan“), tiek į 2009 metais įsteigtą Latvijos nacionalinį registrą (E. Krauco fotonegatyvų ant stiklo pagrindo kolekcija; Sibire rašyti laiškai beržo tošyje; Rainio ir Aspazijos laiškai; 1944 metų kovo 17 dienos Latvijos Centrinės Tarybos Memorandumas).

Laiškus beržo tošyje, kaip Latvijos nacionalinio paveldo dalį, per pa-

parengta kilnojama paroda. 2011 metų pabaigoje pristatyta A. Ozuolos ir R. Jansono knyga „Sibiro laiškai beržo tošyje. Žmogus sovietų represinėje sistemoje. 1941–1956“. Knygos autoriai atliko plačius tyrimus apie laiškų ant beržo tošies autorių ir jų adresatų likimus. Knyga apima 10 žmonių – laiškų autorių – gyvenimo aprašymus, paremtus plačiomis dokumentų studijomis.

Lietuvoje politinių kalinių ir tremtinių laiškai ant beržo tošies saugomi įvairiuose muziejuose, mokyklose, privačiose kolekcijose. Ant beržo tošies rašyti ne tik laiškai, atvirlaiškiai, bet ir dienoraščiai, maldos, eilės. Kaune Tremties ir rezistencijos ekspozicijoje (Vytauto pr. 46) galima pamatyti unikalų Antaninos Varkalaitės-Baltrušienės beržo tošies albumėlį su eilėraščiais lietuvių ir prancūzų kalbomis, kuris buvo pildomas tremtyje Jakutijoje.

Rokas SINKEVIČIUS

## Prisiminta skaudi istorija

(atkelta iš 5 psl.)

1942 metų antroje pusėje – 1943 metų pirmoje pusėje į Kraslagą specialiai atsiųsta čekistų brigada pradėjo „sudarinėti“ (tiksliau – fabrikuoti už veiklą Nepriklausomoje Lietuvoje) lietuvių baudžiamąsias bylas, pagal kurias Maskvos „Ypatingasis pasitarimas“ skirdavo 5–25 metų įkalinimą. Mirties bausmė nuteisti 159 mūsų tautiečiai ir nuosprendžio vykdymui buvo gabenami į Kansko kalėjimą. Spėjama, kad Aleksandras Stulginskis tame kalėjime išsaugojo gyvybę, nes be teismo kalėjo 10 metų ir išvengė sunkių darbų.

Ekspedicijos „Kraslagas 12“ globėjos – LR Seimo pirmininkė Irena Degutienė ir Prezidento Aleksandro Stulginskio duktė Aldona Stulginskaitė-Juozevičienė, gyvenanti Čikagoje. Ekspedicijos dalyviams talkino Krasnojarsko krašto lietuvių bendruomenės ilgametis pirmininkas Antanas Rasiulis.

Šio renginio metu LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė įteikė LR Seimo padėkas Kauno miesto mokyklų bendruomenėms, aktyviai dalyvavusioms Lietuvos Respublikos Konstitucijos egzamine.

Vytautas GULIOKAS

## Kauno įgulos karininkų ramovėje „Lietuvos kariuomenės ir laisvės kovų istorijos chronologija 1915–1940 m.“ kompaktinės plokštelės pristatymas

Spalio 18 dieną Kauno įgulos karininkų ramovėje Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyrius (LKRKAKS) visuomenei pristatė kompaktinę plokštelę pagal atliktą projektą tema „Lietuvos kariuomenės ir laisvės kovų istorijos chronologija 1915–1940 m.“ Šio projekto tikslas: pateikti koncentruotą Lie-

no Juozo Gruodžio konservatorija, Kauno įgulos karininkų ramovė, 1919–1920 metų Lietuvos karių savanorių kapų tvarkymo Rokiškio rajono bendrija ir kiti.

Renginio vedėjas ats. mjr. Gediminas Reutas po trumpos kalbos apie Lietuvos laisvės svarbą, kovų istoriją, priminė ir Nežinomą kareivį, ko-

vojusį už Lietuvos laisvę. Ta proga prie Nežinomo kareivio kapo į Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelį nuneštas ir padėtas gėlių vainikas. Projekto vadovas LKRKAKS narys profesorius Aleksandras Vitkus trumpai papasakojo apie šio projekto idėją, tikslą ir apžvelgė kūrybinės grupės atliktą darbą. Pristatymo metu Arimantas Dumčius nuo-



Renginio dalyviai

Autoriaus nuotr.

tuvos kariuomenės kūrimo bei Laisvės kovų 1915–1940 metais chronologiją, išryškinti jų schemas, ryškiausius vadus bei kitus įvykius, nulėmusius Lietuvos laisvę. Tai informatyvių skaidrių bei video siužetų edukacinė priemonė, skirta Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnams, aukštųjų mokyklų studentams, moksleiviams bei visuomenei. Projektą iš dalies finansavo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija bei Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyrius. Rėmėjai: Lietuvos šaulių sąjunga, Karių veteranų asociacija, Kauno valstybinis choras, LDK Birutės karininkų šeimų moterų draugija, Kau-

širdžiai padėjo LKRKAKS vadui ats. kpt. Vytautui Žymančiui bei visai kūrybinei grupei už nuveiktą darbą puoselėjant Lietuvos istoriją ir atminimui įteikė knygą „Laisvės šviesa“. Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė, prisidėdama prie palinkėjimų, išreiškė viltį, kad Lietuvos laisvės niekada netemdys jokie karo dūmai.

Pristatymo metu taip pat dalyvavo Vytauto Didžiojo universiteto Istorijos katedros docentas mokslų daktaras Jonas Vaičenonis, šauliai, Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos kariai, mokyklų istorijos mokytojai ir mokiniai.

Gintautas TAMULAITIS

## Azerbaidžanietis, kovojęs už Lietuvos laisvę

Dėl Kario savanorio teisinio statuso pripažinimo (po mirties) į Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisiją kreipėsi Lietuvos azerbaidžaniečių draugijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs.

Šakir Sadygov, Gasrat oglu (sūnus), gimė 1919 metais Azerbaidžane. 1939 metais Azerbaidžane mobilizuotas į Raudonąją armiją.

Inteligentas, buvęs mokytojas, rašęs profesionalius eilėraščius.

1941 metų liepą Baltarusijoje pateko į vokiečių nelaisvę. Iki 1941 metų gruodžio kalintas karo belaisvių stovyklose. Iš nelaisvės pabėgo į Lietuvą. Iki 1944 metų pabaigos dirbo pas ūkininkus Raseinių apskrityje.

Sovietų sąjungai reokupavus Lietuvą, pasitraukė į nelegalią padėtį.

1945 metų rugpjūtį įstojo į partizanų būrį. Priklausė Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės partizanų būriui slapyvardžiais Valys, Muzikantas, Almas. Mokėjo lietuvių kalbą.

1945–1950 metų laikotarpiu Lie-

tuvos partizanų gretose aktyviai dalyvavo ginkluotojo pasipriešinimo sovietų okupacijai kovoje.

Suimtas 1950 metų balandžio 10 dieną Raseinių apskrities Aleksandraičių vienkienyje. Iš jo paimtas automatinis šautuvas, du pistoletai.

Pabaltijo karinės apygardos karinio tribunolo 1950 metų lapkričio 27 dienos nuosprendžiu pagal RSFSR baudžiamojo kodekso 58-1b, 58-8 straipsnius nuteistas mirties bausme sušaudant. Nuosprendis įvykdytas 1951 metų balandžio 18 dieną.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2012 metų liepos 4 dieną atkūrė Lietuvos partizano Šakir Sadygov pilietines teises ir išdavė Pilietinių teisių atkūrimo (reabilitavimo) pažymėjimą Nr. 3R-15/2012.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro 2012 metų rugsėjo 10 dienos įsakymu Nr. 1V-131 Šakir Sadygov pripažintas Kario savanorio teisinis statusas (po mirties).

Gintaras ŠIDLAKSKAS

**Adelė Rudzevičiūtė-Butrimanskienė**

1925–2012

Gimė Geistriškių k. Bartninkų valsč. Vilkaviškios aps. ūkininkų šeimoje, auginusioje septynis sūnus ir tris dukteris. Šeimoje Adelė buvo jauniausia.

Bartninkų mokykloje baigusi šešias klases, įstojo į Vilkaviškio gimnaziją. 1941 m. prasidėjus tremimams, paliko gimnaziją ir grįžo namo. Vokiečių okupacijos metais Kaune Adelė Rudzevičiūtė baigė pedagoginę mokyklą. Buvo paskirta Kybartų vaikų darželio direktore, tačiau dirbti neteko.

Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai įstojo į pagrindinę veikiančią organizaciją, tapo Tauro apygardos štabo ryšininke, slapyvardžiu Volungė. 1945 m. papuolė į pa-

salą, buvo sužeista, atvežta į Marijampolės ligoninę. Pabėgusi iš ligoninės Volungė priglaudė pažįstami žmonės, nuvežė į Iglisškėlius, vėliau – į Kauną. Kaune slapstėsi kartu su broliu Broniumi.

1947 m. slėptuvė buvo su-sekta. Brolis ir sesuo pakliuvo į kalėjimą. Bronius kalėjime mirė. Adelė buvo nuteista 10 m. lagerio ir 5 m. be teisų. Kalėjo Kazachstano Džezkazgano, Kengyro ir Balchašo lageriuose. Sunkūs darbai, badas nepalaužė vilties grįžti į Tėvynę Lietuvą. Atlikusi bausmę buvo palikta tremtyje Balchašo mieste.

Ten sutiko bendro likimo Juozą Butrimanską. Susituokė. Grįžę į Lietuvą sulaukė sūnaus. Mokslo draugų padėdama gavo darbą Panevėžio

**Pro memoria**

inkubacinėje stotyje. Gimė antras sūnus. Šeima išvažiavo į Vilniaus rajoną. Adelė įsidarbino Arvydų žuvininkystės ūkyje. Vėliau persikėlė gyventi į Marijampolę. Buvo LPKS narė.

Palaidota senosiose Marijampolės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą ir sūnaus šeimą.

**Buvę balchašiečiai****ILSĖKITĖS RAMYBĖJE****Stasė Paulauskaitė-Skrolienė**

1921–2012

Gimė Raseinių r. Gabšių k. Augo ūkininkų šeimoje. Suaugusi dirbo pradinės mokyklos mokytoja. 1948 m. su tėvais ir broliu buvo ištremta į Igarką, Krasnojarsko kr. Mama greitai mirė. Stasė tremtyje sukūrė šeimą, susilaukė dviejų sūnų ir dukters. Grįžę į Lietuvą apsigyveno Jonavoje. Skaudžiai išgyveno sūnaus mirtį.

Palaidota Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų ir dukters šeimas.

**LPKTS Jonavos filialas****Lionginas Janionis**

1933–2012

Gimė Jonavos r. Žeimių valsč. Mikšiškių k. Augo su seserimi. 1947 m. baigė Žeimių mokyklą. Prasidėjus partizaniam pasipriešinimui tapo jų pagalbininku – ryšininku. 1953 m. buvo susektas, sumintas ir nuteistas už ryšius su partizanais. Kalėjo Kirovo sr. Berezovkos lageryje, Karagandos ir Omsko lageriuose. Sumažinus bausmę išsiųstas tremtinį Kareliją. Grįžo 1958 m. į Žeimius. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus. Aktyviai dalyvavo patriotiniuose renginiuose. Jam pripažintas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Palaidotas Žeimių miestelio kapinėse.

Užjaučiame sūnus Romualdą, Vytautą, jų šeimas ir artimuosius.

**LPKTS Jonavos filialas****Antanas Mozeris**

1927–2012

Gimė Tauragės aps. Skaudvilės valsč. Mozeriškės k. Augo ūkininkų šeimoje su broliu ir seserimi. Mokėsi Pužų pradinėje mokykloje. 1946 m. Antanas tapo Kęstučio apygardos Mindaugo būrio partizanų ryšininku, slapyvardžiu Perkūnas. 1947 m. buvo sumintas. 11 metų praleido lageriuose bei tremtyje. Dalyvavo Norilsko politinių kalinių sukilime. 1958 m. grįžo į Lietuvą, vedė ir įsikūrė Marijampolėje. Užaugino sūnų Kęstutį ir dukterį Birutę. Aktyviai dalyvavo Sąjūdyje ir politinių kalinių organizacijų veikloje.

Palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų ir dukterį.

**Artimieji****Pranciškus Monkūnas**

1936–2012

Gimė Pakruojo r. Pašvitinio apyl., Micūnų k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Bolše Murtinsko r. Muratovo k. Mirus tėvui dvylikametis Pranas pradėjo dirbti traktorininko padėjėju. Baigęs traktorininkų kursus, Pranas nuo 17 metų pradėjo dirbti savarankiškai. 1957 m. šeima grįžo į Lietuvą. Namai buvo nugriauti, teko apsigyventi kitų tremtinių namuose. 1968 m. motina su sūnumis išsikėlė į Stačiūnus. Stačiūnuose Pranas gyveno iki mirties. Buvo LPKTS Pakruojo filialo narys.

Nuoširdžiai užjaučiame brolio ir seserų šeimas, žmoną, vaikus, vaikaitius ir visus artimuosius.

**LPKTS Pakruojo filialas****Juzė Albina Račkauskaitė-Šlepienė**

1945–2012

Gimė Šilalės r. Džiaugėnų k. ūkininkų šeimoje. Sovietams okupavus Lietuvą, tėvas, Lietuvos kariuomenės puskarininkis, įsitraukė į partizanų gretas. Kautynėse sužeistas, paimtas į kalėjimą ir nuteistas 25 m. Motina su trimis nepilnamečiais vaikais buvo ištremta į Irkutsko sr. Į Lietuvą Juzė Albina grįžo 1964 m. Ištėkėjo, susilaukė trijų vaikų. Tragiškai žuvus vyrui, viena išaugino vaikus.

Palaidota Šilalės parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukters ir sūnų šeimas ir artimuosius.

**LPKTS Šilalės filialas****Skelbimai****Lapkričio 15–16 d. (ketvirtadienį–penktadienį) 10 val.**Lietuvos Respublikos Seimo III rūmų konferencijų salėje įvyks Europos Forumas „**Vieninga Europa – vieninga istorija**“.

Forumą organizuoja Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti. Globėjai – LR Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius ir Europos Parlamento Europos istorijų sutaikymo grupės pirmininkė Sandra Kalnietė (Latvija). Forumo tikslas – atverti erdvę dialogui tarp Europoje egzistuojančių skirtingų naratyvų, prisimenant ir vertinant 20 amžiaus totalitarinę Europos praeitį. Forume bus analizuojamos skirtingos kolektyvinės atminties susiformavimo priežastys, būdai ir priemonės, kaip Europa ir jos tautos galėtų apjungti tas skirtingas patirtis į vieną Europos istorijos kontekstą.

Dalyvauti forume gali visi norintieji, tačiau būtina išankstinė registracija. Prašome registruotis Tarptautinės istorinio teisingumo komisijos sekretoriato iki lapkričio 13 d. (antradienio) elektroniniu paštu: **komisija@lr.lt**, faksu **8 706 63805** arba telefonu **8 706 63804**. Prašome pranešti vardą, pavardę, darbovietę (organizaciją), adresą, el. paštą, telefoną. Daugiau informacijos: **www.komisija.lt** ir tel.: **8 706 63804, 8 706 63818**.

**Kviečiame užsukti į skaityklą – klubą**

Siekiant sukurti erdvę, kurioje galėtų pailsėti, pabendrauti, paskaityti buvę pasipriešinimo dalyviai, politiniai kaliniai, tremtiniai ir jų bičiuliai, Kaune atvėrė duris skaitykla. Joje galite rasti jus dominančių knygų prieškarinio nepriklausomos Lietuvos, okupacijų ir pasipriešinimo laikotarpių istorijos tematika bei su ja susijusių atsiminimų, kūrybos. Norint pritraukti ir sudominti akademinį jaunimą, moksleivius, skaitykloje kaupiama ir kitokia – tautinė, humanitarinė literatūra: tautosakos, etnologijos, kalbotyros sričių. Šiuo metu biblioteką sudaro ne vienas tūkstantis leidinių, sukauptų asmeniškai muziejinio Roko Sinkevičiaus iniciatyva.

Skaityklą rasite užsukę į LPKTS buveinę, Laisvės al. 39, I aukšte kiekvieną trečiadienį 13–18 val., tačiau susitarę galėsite atvykti ir kitu laiku.

Pasiteirauti **Algirdo Sinkevičiaus** tel. **8 646 33422**.**Informuojame**

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynėlyje, Kaune, Laisvės al. 39.

**Lapkričio 13 (antradienį) 11 val.** Lietuvos Respublikos Seimo Konstitucijos salėje įvyks diskusija „**Lietuva po 20 nepriklausomybės metų – mentaliteto kryžkelės**“.

Dalyvaus dr. Arvydas Anušauskas dr. David Satter – buvęs „Financial Times“ ir „The Wall Street Journal“ korespondentas Maskvoje, Iliojaus ir Johns Hopkins universiteto profesorius. Šiuo metu D. Satter yra Hudsono instituto Vašingtone vyresnysis mokslinis bendradarbis.

Norinčiuosius dalyvauti prašome kreiptis į **Lina Krilavičiūtę** el. paštu: **lina.krilaviciute@gmail.com**, arba tel. **8 675 95349**.

**Pataisymas**

Skaitydamas 2012 metų spalio 19 dienos „Tremtinys“ Nr. 39 (1013) publikuotą Vytauto Ikamo straipsnį „Šarkių Kemeklių galybė“ suradau istorinių netikslumų, todėl norėčiau jus pataisyti: broliai partizanai Bronius ir Feliksas Stašaičiai žuvo 1949 metų gruodžio 4 dieną. Feliksas Stasiškis-Smūgis buvo Audros būrio vadas.

Pagarbiai –

Jonas **ABUKAUSKAS**, Audros būrio partizanas, nuo 1949 metų gruodžio iki 1952 metų Margio rinktinės vado Juozo Kemeklio-Roko paskyrimu (žuvus Feliksui Stasiškiui-Smūgiui) vadovavęs Audros būriui.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

**Tremtinys**LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

[tremtinys@zebra.lt](mailto:tremtinys@zebra.lt)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Jovainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

**Kaina 1,75 Lt**SPAUDOS,  
RADIJO IR  
TELEVIZIJOS  
RĖMIMO  
FONDAS

Tiražas 2860. Užs. Nr.